

Folkkyrkans kropp – om två nya böcker

KJELL PETERSSON

Kjell Petersson, medlem av SPTs redaktion, granskar nedan två nyutkomna böcker om folkkyrkans framtid. Det positiva med de båda undersökningarna är att de vågar ta tag i de viktiga frågorna om folkkyrkan. På så sätt bidrar de till det nödvändiga samtalet kring kyrkans ärende och uppgift.

ÅTERIGEN DENNE BILLING MED sin folkkyrka. Per-Albins folkhem har hamnat bland de förbrukade metaforerna. Men bilden av folkkyrkan har kvar mycket av sin positiva laddning. Och folkkyrkobegreppet sysselsätter nya generationer av teologer.

Två nya folkkyrkoböcker ska anmälas här. Jan Eckerdal, komminister i Nyköping, disputerade förra året på avhandlingen *Folkkyrkans kropp. Einar Billings ecklesiologi i postsekulär belysning* (Artos 2012). Den finlandssvenske teologen Patrik Hagman från Åbo akademi publicerade i våras sin bok *Efter folkkyrkan. En teologi om kyrkan i det efterkristna samhället* (Artos 2013).

Postmodernt perspektiv på postkristen tid

Eftersom Eckerdals bok är en doktorsavhandling är den omfångsrik, med metodkapitel och ordentligt notapparat. Hagmans skrift

Selvmotsigelse eller mulighet?, *Norsk Tidsskrift for misjon* 4/2004: 213–224.

Fredrik Modéus: *Mod att vara kyrka*. Verbum 2005.

Dag Sandahl: *Vida hon famlar*. Pro Veritate 1973.

Jörgen Straarup & Majvor Ekberg: *Den sorgslöst försämrade kyrkan. Belyst norrifrån*. Artos

är mer lättläst och lättillgänglig. Men det är mycket som förenar de båda författarna. Det jag då tänker på är deras postmoderna utgångspunkt.

Man kan se detta redan i underrubrikerna, där det talas om »postsekulär» och »det efterkristna samhället». Det är alltså inte immanta undersökningar som annars varit det vanliga när man undersökt Billings teologi. Talet om efterkristet och postsekulärt antyder en annan utgångspunkt för både tänkande och analys än den Billing hade. Det samhälle Billing växte upp i var inte efterkristet utan kristet. I varje fall i den meningen att olika samhälleliga organ hade kristen tro som sin självklara värdegrund. Alla, i stort sett, tillhörde Svenska kyrkan. Barnen döptes och konfirmerades nästan utan undantag. Så såg det ut för hundra år sedan.

I dag är samhället ett annat. Det är seku-

och Norma 2012.

Sven Thidevall: *När kartan inte längre stämmer*. Diakonivetenskapliga institutets skriftserie nr. 5/2003.

Sven Thidevall: *Folkkyrkans tid. Församlingsinstruktionerna berättar*. Ordbruket 2005.

Björn Vikström: *Folkkyrka i en postmodern tid*. Åbo Akademi 2008.

lärt. De politiska partierna – i varje fall flertalet – beskriver sig själva som just sekulära. Innebörden är att religiösa värderingar inte ska styra samhällsutvecklingen. Alla har rätt att vara religiösa, men religionen ses som en privatsak, något som utövas i särskilda lokaler eller i hemmets avskildhet. En religiositet utan samhälleliga konsekvenser. Så var det förvisso inte på Billings tid. Då stod kyrkan på de allra flesta håll mitt i byn.

Billings brist

Centrum i Einar Billings åskådning är *den förekommande nåden*. Denna nåd går före människans alla ansträngningar och försöker att närma sig Gud. För Billing är det första och grundläggande att Gud söker oss, inte att vi söker Gud. Billing betonar denna synpunkt så starkt att den får konsekvenser i hur han uppfattar och ser på kyrkan. Kyrkans främsta uppgift, skriver han i sitt herdabrev 1920, är inte »att samla smärre kretsar av till ett visst trostadium humna människor, utan framför allt att sörja för att budskapet om Guds nåd må nå fram till alla».

Antagligen är det utmaningen från den framväxande frikyrkligheten som får Billing att inta en sådan extrem position. Vanligen brukar man i teologin föra samman kyrkans uppgift att fördjupa tron hos »smärre kretsar av till ett visst trostadium humna människor» och uppgiften att nå alla med budskapet om Guds nåd. Det är så församling byggs: man firar gudstjänst, ber, samtalar om sin tro. Och detta sker just för att man ska bli rustad att nå de onådade.

När nu Jan Eckerdal granskar Billings kyrkotänkande utifrån dagens efterkristna situation, visar han hur detta Billings tänkande får konsekvenser. Eckerdal uttrycker det så, att Billings kyrka saknar en social kropp. Kyrkan är en »ecklesiologisk huvudfoting». Barns för-

Predikoböcker

av Hakon Långström

Tänd juleljus i vinterns mörka tid

Inställningar

Sommarsöndagens sålta

100 kr/bok + porto. Tre böcker portofritt.

info@temanet.nu 08 54025490

sta försök att rita en människa brukar bestå i ett stort huvud med fötter och armar, en huvudfoting, en människa utan kropp. Sådan är Billings kyrkosyn. Församlingen spelar en underordnad roll. Den är passiv, dess uppgift är att lyssna på budskapet om Guds förekommande nåd. Kyrkans synliga kropp, för att använda Eckerdals terminologi, blir i denna modell inte den gudstjänstfirande församlingen, utan prästen, förkunnaren och förmedlaren av Guds nåd.

Var finns församlingen?

Analysen av församlingens passiva och undanskymda roll uppfattar jag som den underliggande drivkraften både för Eckerdal och Hagman i deras undersökningar. I olika programtexter inom kyrkan – t.ex. kyrkorordningen – beskrivs församlingen som den grundläggande byggstenen inom kyrkan. I den kyrkliga retoriken talas ofta om gudstjänsten som församlingens centrum. Men i den kyrkliga vardagen tycks det vara svårt att ge den gudstjänstfirande församlingen någon roll alls. Denna bristande överensstämmelse mellan retorik och praktik gör att frågan om folkkyrkans kropp blir ofrånkomlig.

Till detta bidrar även den gradvisa upplösningen av banden mellan, inte bara kyrkan och staten, utan även mellan kyrkan och olika samhällsfunktioner, typ skolan. På lutherskt område har förhållandet mellan kyrkan